

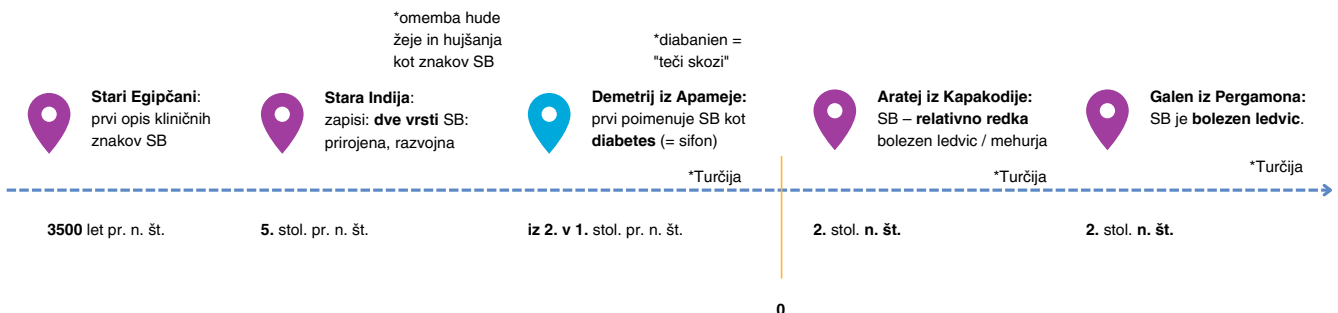
Sladkorna bolezen skozi zgodovino

KEY SLADKORNA BOLEZEN, DIABETES MELLITUS, TREBUŠNA SLINAVKA, PAUL LANGERHANS, LANGERHANSOVI OTOČKI, INSULA, INZULIN

Sladkorna bolezen (SB), ki jo imenujemo tudi **diabetes mellitus**, je bolezen, pri kateri izmerimo povišane vrednosti **glukoze** (= sladkorja) v krvi.

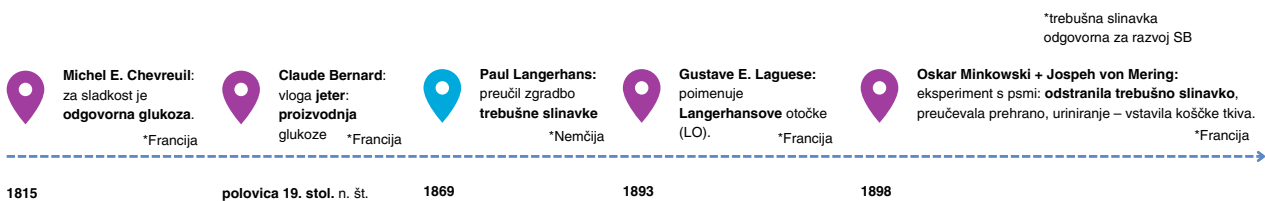
Prve omembe sladkorne bolezni

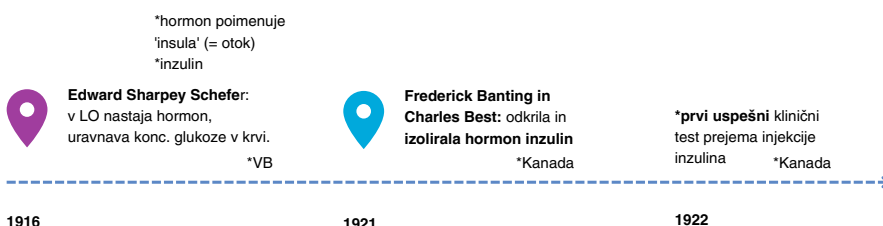
Od srednjega veka do 19. stoletja

Od 19. stoletja

Odkritje inzulina

Pomen odkritja inzulina

Odkritje inzulina (1921) predstavlja **izjemen preboj v zdravljenju** sladkorne bolezni. Inzulin je postal ključno zdravilo za nadzor ravni glukoze v krvi pri ljudeh s SB.

Po odkritju inzulina so se začele izvajati številne raziskave in razvoj novih metod zdravljenja. V 20. stoletju so razvili več vrst inzulinov, ki so se **razlikovali po hitrosti delovanja in trajanju učinka**. To je omogočilo bolj učinkovito zdravljenje z insulinom in natančnejše prilagajanje odmerkov inzulina vsakemu posamezniku.

Razvoj diabetologije

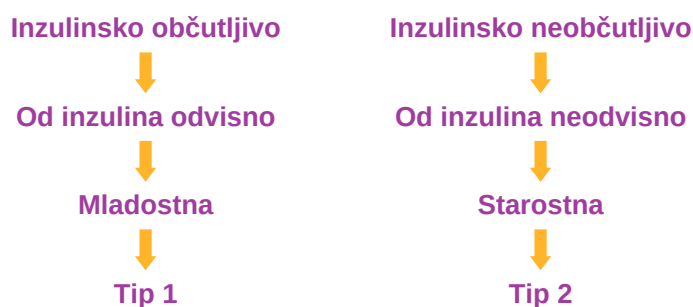
Diabetologija, kot veja medicine, se je začela razvijati v drugi polovici 20. stoletja (sladkorna bolezen zahteva specializirano zdravstveno oskrbo). **Diabetologija** je **veja** medicine, ki se osredotoča na **preprečevanje, diagnosticiranje, zdravljenje** in **vođenje sladkorne** bolezni.

Prve diabetološke klinike so bile ustanovljene v 50. in 60. letih 20. stoletja (ZDA, VB, Danska), kjer so se zdravniki dodatno usposobili za zdravljenje sladkorne bolezni in s pomočjo različnih raziskav izboljševali načine zdravljenja.

Pionir diabetologije v Sloveniji je bil prof. dr. **Ljudevit Merčun**.

Delitev sladkorne bolezni na podtipe

V preteklosti so sladkorno bolezen delili na dve vrsti, ki sta se razlikovali glede na starost, v kateri so ljudje zboleli. Leta **1979 so priznali in sprejeli novi imeni**, tj. sladkorna bolezen **tipa 1** (prej mladostna) in sladkorna bolezen **tipa 2** (prej starostna).

Sladkorna bolezen danes

Epidemija sladkorne bolezni **postaja globalni izziv**, saj se število ljudi s to boleznijo **vztrajno povečuje**. Sladkorna bolezen lahko povzroči resne zdravstvene zaplete, zato jo moramo dovolj zgodaj prepoznavati in obravnavati (zdraviti). Ozaveščanje, preprečevanje in izboljšanje oskrbe so ključni za zmanjšanje bremena sladkorne bolezni prihodnjim generacijam.

ZDAJ ZNAM:

- Iz 2. v 1. stol. pr. n. št. – Demetrij iz Apameje (Turčija) poimenuje SB kot diabetes (= sifon).
- 17. stol. n. št. – Thomas Willis (VB) sladkor se najprej pojavi v krvi, izvor – diabetes mellitus.
- 1896 – Paul Langerhans (Nemčija) preučil anatomsko zgradbo trebušne slinavke.
- 1893 – poimenovanje langerhansovih otočkov (LO) v trebušni slinavki.
- 1916 – Edward Sharpey-Scefer (VB): hormon, ki nastaja v LO, poimenuje 'insula' (= otok) ~ insulin.
- 1921 – Frederick Banting in Charles Best (Kanada): odkrjeta in inzulirata hormon inzulin.

Sladkorna bolezen skozi zgodovino

SLADKORNA BOLEZEN, DIABETES MELLITUS, TREBUŠNA SLINAVKA,
PAUL LANGERHANS, LANGERHANSOVI OTOČKI, INSULA, INZULIN

Vaje za utrjevanje

1. Kdo je prvi poimenoval sladkorno bolezen diabetes? Predstavi ozadje besede.
2. Kdaj prvič v zgodovini obeležujemo omembo dveh vrst sladkorne bolezni?
3. Zakaj je za razvoj sladkorne bolezni pomemben Thomas Willis?
4. Predstavi delo Paula Langerhansa in njegovo povezavo z Langerhansovimi otočki.
5. Razmisli, kakšen mejnik za človeštvo je predstavljalo odkritje inzulina. Opiši, predstavi svoja razmišljanja.

Sladkorna bolezen skozi zgodovino

SLADKORNA BOLEZEN, DIABETES MELLITUS, TREBUŠNA SLINAVKA,
PAUL LANGERHANS, LANGERHANSOVI OTOČKI, INSULA, INZULIN

Vaje za utrjevanje – rešitve

1. Kdo je prvi poimenoval sladkorno bolezen diabetes? Predstavi ozadje besede.

Prvi je sladkorno bolezen poimenoval diabetes Demetriji iz Apameje (danes Turčije), in sicer na prehodu iz 2. v 1. stoletje pred našim štetjem. Beseda diabetes izvira iz besede »diabanien«, ki v prevodu v slovenščino pomeni "teči skozi". Na osnovi tega velikokrat izvorno besedo diabetes tolmačimo kot sifon v slovenščini.

2. Kdaj prvič v zgodovini obeležujemo omembo dveh vrst sladkorne bolezni?

Prva omemba oz. predpostavka obstanka dveh različnih vrst sladkorne bolezni sega v Staro Indijo v približno 5. stoletje pred našim štetjem. Na enem izmed zgodovinskih virov – medicinskem zapisu – so prepoznali zapis sladkorne bolezni in dve vrsti slednje: prva je bila prirojena, druga se je razvila tekom življenja.

3. Zakaj je za razvoj sladkorne bolezni pomemben Thomas Willis?

Anglež Thomas Willis je v 17. stoletju našega štetja nedvoumno opisal izvor sladkosti urina, od koder izvira poimenovanje sladkorne bolezni - diabetes mellitus (mellitus - med). Ugotovil je tudi, da se sladkor najprej pojavi v krvi.

4. Predstavi delo Paula Langerhansa in njegovo povezavo z Langerhansovimi otočki.

Nemec Paul Langerhans je leta 1869 v svoji doktorski disertaciji **podrobno preučil anatomsko zgradbo trebušne slinavke**. Prepoznal in natančno je opisal sestavo trebušne slinavke. Iz njegovih raziskovanj je leta 1893 Gustave-Edouard Laguesse skupke, ki se v trebušni slinavki pojavljajo, poimenoval **Langerhansovi otočki**.

**5. Razmisli, kakšen mejnik je za človeštvo je predstavljalo odkritje inzulina.
Opiši, predstavi svoja razmišljanja.**

Možnih je več odgovorov.

Primer:

Odkritje inzulina predstavlja prelomni mejnik za človeštvo, ki je imel izjemen vpliv na zdravljenje sladkorne bolezni in življenje milijonov ljudi. Inzulin predstavlja revolucionarno terapijo, ki je omogočila bolnikom s sladkorno boleznijo preživetje in boljše obvladovanje njihove bolezni.

Pred odkritjem inzulina so imeli ljudje s sladkorno boleznijo zelo omejene možnosti zdravljenja. Zdravljenje sladkorne bolezni je bilo omejeno na diete z nizkim vnosom ogljikovih hidratov in druge prehranske omejitve, kar pa ni bilo dovolj za nadzor bolezni.

Odkritje in izolacija inzulina s strani Fredericka Bantinga in Charlesa Besta leta 1921 je prinesla novo upanje ter preoblikovalo življenje ljudi s sladkorno boleznijo. Inzulin je postal prva učinkovita terapija za nadzor ravni glukoze v krvi. To je omogočilo bolnikom, da so lahko živeli bolj normalno življenje, se vključili v družbo in se izognili hujšim zdravstvenim zapletom.

Odkritje inzulina je postavilo temelje za nadaljnji razvoj diabetologije in raziskav na področju sladkorne bolezni. Omogočilo je razvoj različnih vrst inzulina z različnimi hitrostmi delovanja ter bolj natančno prilagajanje zdravljenja posameznikovim potrebam.

Gre za odličen primer, kako znanstveni napredek prinaša velike koristi za človeštvo, rešuje življenja in izboljšuje kakovost življenja bolnikov.